

Psykoanalytisk Tid/Skrift nr 4-5

Detta dubbelnummer av *Psykoanalytisk Tid/Skrift* har Sigmund Freud som centrum. Numret inleds med en text av Freud som inte tidigare översatts till svenska: »Om psykoanalys«. Texten utgörs av de fem föreläsningar som Freud 1909 höll i USA på Clark University. Dessa föreläsningar nämndes 1924 av Freud i korrespondensen med den svenske läkaren och psykoterapeuten Poul Bjerre som vid tiden i fråga arbetade med att i bokform introducera Freud för den svenska publiken. Av korrespondensen framgår att Freud ville att just dessa fem föreläsningar skulle bli den text som användes i den första svenska översättningen. Nu blev det inte så utan Bjerre valde att översätta och publicera två andra freudtexter – »Den psykoanalytiska intressesfären« och »Om drömmen« – i en antologi i två band med huvudrubriken *Psykoanalysen*; underrubrikerna lyder *Freud och hans skola* (del I) och *Den adlerska läran och psykosyntesen* (del II). Freud var på mer än en punkt missnöjd med Bjerres agerande. Vi inom redaktionen för *Psykoanalytisk Tid/Skrift* är glada över att kunna publicera den text som Freud ansåg var en representativ introduktion och därför ville se översatt till svenska. I introduktionen till denna freudtext återges dess tillkomsthistoria mer i detalj.

Översättningen av Freuds föreläsningar följs av ett kortare utdrag ur Per Magnus Johanssons kommande bok *Freuds psykoanalys*, band 3, *Arvtagare i Sverige*, del 2. Boken kommer ut på Daidalos bokförlag under hösten 2003. Utdraget är från det andra kapitlet och berör den svenska psykoanalytikern Alfhild Tamm. Hon hade en personlig kontakt med Freud och blev 1934 den Finsk-Svenska Psykoanalytiska Föreningens första ordförande.

Annika Stiebe gör en textanalys av Freuds analys av en egen felhandling som han behandlar i artikeln »Die Feinheit einer Fehlhandlung«. Stiebes analys stöder sig på historiska uppgifter samt på de förslag till rättelser av korrekturet som Freud fick från *Psychoanalytischer Verlag*. Freud var på väg att för andra gången ge en ring till dottern Annas väl förtrogna väninna, Dorothy Burlingham. Emellertid uppmärksammade han en felskrivning på den lapp han skrivit till en urmakare som skulle göra i ordning ringen. Stiebes analys mynnar ut i en omtolkning av felhandlingens omedvetna intention.

I texten »Myterna om faderns död – Signorelli-episoden i ljuset av Lacans begrepp det reala«, beskriver och analyserar Peter Jansson Freuds glömska av namnet Signorelli utifrån Jacques Lacans begrepp det reala. Inledningsvis presenteras Freuds felhandling. Efter presentationen följer en diskussion kring Freuds egen tolkning; han betraktade felhandlingen som en reaktion på en tidigare patients självmord. Jansson belyser därefter Freuds eget förhållande till fadern utifrån det reala. Framställningen avser att visa att Freuds begär har sin upprinnelse och struktur i myterna om faderns död; begäret upprepar sig sedan i Freuds namnglömska.

I sin närläsning av Freuds fallstudie Vargmannen argumenterar Peter Brooks för tesen att Freuds texter ger uttryck för en ny, närmast modernistisk syn på den betydelse som berättelseformen – eller det narrativa elementet – har för människans möjlighet att skapa sig en förståelse av sitt liv. Enligt Brooks framträder Freud i texten om Vargmannen som en del av en större historisk förändringsprocess – moderniteten – där övergripande och kollektiva myter eller berättelser delvis kommit att ersättas av en fokusering på den egna biografien vid konstituerandet av berättarens självförståelse. Men ett av de kännetecken som enligt Brooks särställer Freud, och som utgör en del av hans stor-

het, är att hans texter samtidigt erbjuder en fortlöpande kritisk reflektion över de begränsningar och möjligheter som den modernistiska epoken för med sig; Freud är både en effekt och en granskare av det tidiga 1900-talets modernitet. Detta innebär bland annat att den grad av fiktion (fiktionalitet) som karakteriserar alla symboliska konstruktioner för Freud inte innebär att sanningsfrågan är frånvarande. Tvärtom utgör sanningsreferensen det svåråtkomliga centrum kring vilket det analytiska arbetet kretsar och psykoanalysens teori och praktik kan här sägas erbjuda en i bästa mening konstruktiv passage mellan relativismens Skylla och den naiva realismens Charybdis.

Mathias Alvidius uppmärksammar Freuds tankar kring subjektets temporalitet. Hans artikel tar sin utgångspunkt i termen *Nachträglichkeit* och visar hur Freud tänker sig att människans omedvetna psykiska representationssystem går att förstå som en symbolisk och synkron eller »tidlös« apparat, där varje tillfogad betecknande element kan förändra eller skapa en betydelse eller mening hos en uppsättning av element som redan är förhanden. Detta betyder att minnen och erfarenheter kännetecknas av en potentiellt öppen meningshorisont och att de kan komma att erhålla nya betydelser och ge psykiska effekter i efterhand, via senare tillkomna minnen och nya erfarenheter. Människan utmärks härmed av en konstant temporal spänning mellan minne och samtid, en spänning som är en effekt av hennes symboliska livsbetingelser; hon lever därmed, skulle man kunna säga, med ett ständigt oavslutat förflutet.

Jean Laplanches och Jean Bertrand Pontalis text *Urfantasin / Fantasier om ursprunget / Fantasins ursprung* från mitten av 1960-talet kan ses som ett förarbete till det numera klassiska uppslagsverket *Vocabulaire de la psychanalyse*. De två författarna diskuterar Freuds förförelseteori och frågan om fantasins respektive realitetens roll i patientens berättelse om sin historia. Mats Leffler presenterar författarna och tecknar textens bakgrund i den franska psykoanalytiska rörelsens institutionella kriser och framväxande mångfald.

Texten »Är psykoanalysen en psykoterapi?« publicerades år 2000. Den har författats av psykoanalytiker från kretsen kring tidskriften *Essaim* och diskuterar skillnaden mellan de två kategorierna psykoanalys och psykoterapi. Författarna redogör också för den aktuella franska situationen rörande psykoanalysens särart och plats i de offentliga sammanhangen. Frågan om förhållandet mellan psykoanalysen och psykoterapin har varit en fråga i den psykoanalytiska historien alltsedan 1900-talets början. I Sverige diskuterades förhållandet dem emellan livligt under sextio- och sjuttio-talen, inte minst genom den svenske psykoanalytikern Carl Lesche.

Wien var kring förra sekelskiftet en betydelsefull stad på i stort sett alla kulturområden. Ett exempel på Wiens betydelse utgör den här publicerade texten av Adolf Loos: »Arkitekturen och den moderna stilen«. Loos levde och verkade huvudsakligen i Wien. I Johan Lintons introduktion till artikeln tecknas en bild av samspelet mellan Loos och den franska miljön i ett skede då den moderna 1900-talsarkitekturen på ett avgörande sätt höll på att formas.

Tidskriftens nästa nummer utkommer i september och blir ett temanummer om perversion.

Per Magnus Johansson - ansvarig utgivare och redaktör